

Briefing – Deregulering van nieuwe GGO technieken

Nina Holland, Corporate Europe Observatory

Wat speelt er wat betreft GMO's?

Momenteel vallen genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) onder EU-wetten die veiligheidstesten, traceerbaarheid en etikettering inhouden. Maar na een jarenlange lobby van biotech multinationals, maakt de EU nu plannen om nieuwe ggo-technieken zoals CRISPR-Cas (genome editing technieken) vrij te stellen van die regels. Concreet wil dat zeggen dat ze zonder etikettering en zonder controle van de effecten op gezondheid en milieu op de markt zouden komen.

Zo'n nieuwe wetgeving, die neer komt op afbraak van de huidige GGO-regels, doen een [belangrijke uitspraak van het Europees Hof van Justitie](#) van 2018 teniet. Toen bepaalde het Hof dat ook producten van genome editing GGOs zijn, en dus onder de GGO-regelgeving van de EU moeten vallen. Hoofdredeken zijn dat deze nieuwe technieken geen "history of safe use" hebben, en dat een deregulering van de technieken de milieu- en gezondheidsbescherming aantast, en ingaat tegen het voorzorgsprincipe.¹

Bedrijven en GGO-ontwikkelaars zoals van de WUR en het Vlaams Instituut voor de Biotechnologie (VIB) [drongen al jaren aan](#) op deregulering van deze technieken bij de Europese Commissie. Daarnaast ontwikkelde de biotech-lobby [een PR-strategie met als titel "Embracing Nature"](#), met als doel de bevolking en besluitnemers te overtuigen dat organismen gemaakt met technieken als CRISPR ook in de natuur of op het veld hadden kunnen ontstaan.

De Nederlandse regering stuurt tevens al langer aan in Brussel op deregulering, en deed hiervoor al eens een eigen voorstel in Brussel. Ambtenaren van LNV laten zich steevast door WUR- en Plantummedewerkers adviseren op dit onderwerp. Tegelijkertijd wil ook Nederland nog steeds de oude GGOs niet op het land hebben (zie Achtergrond).

Sinds de uitspraak van het Europees Hof [is de biotech-lobby veel harder en duidelijker geworden](#): als volgens de huidige GGO-wet technieken als CRISPR er onder vallen, dan moet de wet veranderd, waardoor bijvoorbeeld de definitie van een GGO veranderd kan worden. De lobby wordt natuurlijk gevoerd door grote coalities bedrijfslobbies. Maar een aantal (nieuw opgezette) lobbyplatforms (EU-SAGE, een TaskForce van denktank Re-Imagine Europa, en lobby-meetings met ambtenaren door de European Plant Science Organisation), van GGO-ontwikkelaars aan onderzoeksinstituten, die pretenderen "de wetenschap" te vertegenwoordigen, treden vooral op de voorgrond in Brussel. Een [recent rapport van de Groenen](#) in het EP keek naar de belangenconflicten die deze onderzoekers/lobbyisten (o.a. van WUR) vaak hebben.

Milieugroeperingen, consumenten, kleine boeren, de biologische sector, wetenschappers en de gentech-vrije voedselbedrijven willen juist dat de GGO-regels in stand blijven en versterkt worden, en dat keuzevrijheid gegarandeerd blijft. De EU moet ook detectiemethoden ontwikkelen om die keuzevrijheid te kunnen garanderen. In 2021 tekenden 162 Organisaties

---

¹ Dezelfde bedrijfslobbies probeerden ook al het voorzorgsprincipe te ondermijnen dmv de introductie van een [zelfbedacht "innovatieprincipe"](#), wat ze lukte met behulp van de Nederlandse regering.

[deze brief tegen deregulering](#) aan commissaris Frans Timmermans. De biologische sector legt haar standpunt over de technieken [hier uit](#).

In 2019 vroegen de EU lidstaten aan de Europese Commissie (DG SANTE) om een 'studie' naar de status van genome editing technieken. Deze werd, [na een zeer onevenwichtig proces](#), gepubliceerd in april 2021. Deze 'studie' vormt de basis voor het werk van DG SANTE op dit gebied. Een kritiek op de manier waarop de studie tot stand kwam [is hier](#).

Na de Europese verkiezingen van 2019 lanceerden commissarissen Frans Timmermans en Stella Kyriakides de EU Green Deal. Vooral vanaf dat moment begon de hernieuwde PR-campagne van de industrie om GGOs van genome editing technieken neer te zetten als onmisbaar voor de doelen van de Green Deal, bijvoorbeeld voor pesticidenreductie of weerbaarheid tegen klimaatverandering. De Commissie [legitimeert](#) de dereguleringsplannen ook volledig vanuit het geloof dat genome editing bij gaat dragen aan duurzamere landbouwpraktijken.

Een reeks consultaties vond plaats in 2021 en 2022, zie de tijdslijn hieronder. Deze consultaties dragen bij aan de benodigde impact assessment die de Commissie moet doen. 39 organisaties leverden zware kritiek op dit consultatieproces van DG SANTE, in [deze brief van oktober 2022](#).

Een [petitie vanuit onder meer de biologische sector](#) haalde 420.000 handtekeningen op tegen deregulering van nieuwe GGOs. Commissaris Kyriakides weigert tot nu toe tijd te maken om deze petitie in ontvangst te nemen.

Er zijn inmiddels ook vele analyses en rapporten verschenen over [de risico's van deze technieken](#) en waarom deze dus als GGOs gereguleerd moeten blijven; over het gevaar van [toenemende macht van bedrijven door patenten](#) op genome edited gewassen, en over wat er waar is van de vele beloftes die GGO-ontwikkelaars toeschrijven aan deze technieken ([Alison Wilson](#) ; [Hüdig et al](#) ; [FOEE over het verband met pesticiden](#) ; [Greens rapport "Gene Editing Myths and Reality"](#)).

Wat staat er nu te gebeuren?

Zoals het er nu naar uitziet zal de Europese Commissie haar dereguleringsplan, met een impact assessment, in juni publiceren. Het zal in eerste instantie gaan over planten, maar micro-organismen en dieren zullen daarna waarschijnlijk volgen. Het voorstel gaat daarna naar het Europees Parlement en de 27 verantwoordelijke ministers van de EU-landen, die het kunnen wijzigen voordat het wetgeving wordt. GGO-regels vallen in principe onder milieu- en voedselveiligheidsbeleid, maar in veel landen proberen landbouwministers (vaak van rechtse partijen) ook zeggenschap te krijgen over de besluitvorming op dit terrein.

Wat ook belangrijk is, is dat de EU Farm to Fork strategie en met name de pesticide-reductiewet SUR zwaar onder druk staat van industrie-lobbies en nationale regeringen. Dit heeft nu al tot vertraging geleid, waardoor de onderhandelingen rond de deregulering van nieuwe GGOs én de SUR tegelijk kunnen gaan lopen. Hierdoor zou dan een [handjeklap situatie kunnen ontstaan](#) waarbij deregulering van new GM een soort 'wisselgeld' is om nog enige ambitie rond pesticiden te behouden.

Voorstanders van deregulering zijn juist bezorgd dat het niet zal lukken om het proces rond te krijgen voor de volgende EU verkiezingen van mei 2024. In de zomer ligt het proces stil, en ook vanaf januari 2024 gebeurt er weinig meer. Maar ook als het niet rond komt, kan het

proces na de verkiezingen gewoon weer opgepakt worden. Als het Parlement nog rechtser wordt dan nu, kan de situatie verder verergeren.

Positiebepaling

De biologische sector, boerenorganisatie ECVV en een breed scala aan NGOs in Brussel eisen dat producten van genome editing gewoon GGOs zijn en als zodanig moeten worden getest en geëtiketteerd. Alleen door middel van verplichte etikettering kunnen consumenten, boeren en veredelaars keuzevrijheid behouden. Zonder etikettering en traceerbaarheid bestaat het risico dat de kosten voor het gescheiden houden van GGO en niet-GGO neerkomen op de biologische en GGO-vrije sector. In Nederland heeft de Tweede Kamer zich in het verleden uitgesproken dat ook bij nieuwe GGOs de keuzevrijheid voor consumenten gewaarborgd moet blijven. Andere benaderingen zoals agro-ecologie zijn kunnen veel meer bijdragen aan duurzame landbouw. Nieuwe GGO-technieken kunnen bovendien tot verdere afhankelijkheid en machtsconcentratie in de zadensector leiden, vooral door patenten.

Tijlijn

- Juli 2018: de ECJ ruling die bepaalde dat alle genome editing producten gewoon GGOs zijn die onder de huidige wetgeving moeten vallen

- 2019: De EU lidstaten (de Raad) vroegen de Commissie om een *studie* naar de "status" van genome editing technieken.

- Begin 2020: Consultatie voor deze 'study' door DG SANTE waarbij bijna 70% industrylobbies ondervroeg tegenover 11% NGOs:

<https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/opinion/new-gmos-kyriakides-gets-off-on-wrong-foot-with-biased-consultation/>

- April 2021: de *studie* wordt gepubliceerd, er staat in dat huidige wetgeving "not fit for purpose" is, maar geen concrete stappen aangekondigd. Onze kritiek op die studie:

https://corporateeurope.org/sites/default/files/2022-07/Open-Letter_Biased-from-the-outsets_20210906.pdf

In deze kritiek vind je ook onze kritiek op de analyse van het JRC dat nieuwe GGOs zullen leiden tot verduurzaming in de landbouw, omdat deze gebaseerd was op claims van bedrijven, zonder bewijs.

- September 2021: de zogenaamde *inception impact assessment* (heet ook wel Roadmap) waarvoor een publieke consultatie is gehouden. Hier doen tienduizenden burgers aan mee via een petition tool, en eisen behoud huidige wetgeving.

- Mei 2022: start *public consultation* voor de werkelijke impact assessment

- Juni/Juli 2022: een aanvullende *targeted stakeholder consultation* tbv de impact assessment uitgevoerd door onder meer Technopolis uit Amsterdam en WUR. Wij en andere hebben geweigerd hieraan mee te doen: Intransparantie over wie werd uitgenodigd + vragen voor meerder interpretatie mogelijk

- In september 2022 werd duidelijk dat de EC nieuwe wet voor 'new genomic techniques' op haar werkprogramma heeft staan voor het tweede kwartaal van 2023 (april-juni). Dan zouden ze 6-8 maanden tijd hebben om het rond te krijgen voor de verkiezingen. Dat is krap en daar maakt lobby zich zorgen over.

Achtergrond

Zoals bekend zijn de huidige GGOs heel impopulair, zowel bij bevolking als bij de politiek. Supermarkten willen geen voedsel verkopen als daar een GGO-etiket op zit, en dus vind je op de schappen van de winkels vrijwel geen GGO-voedsel. Er wordt weliswaar veel GGO-soja en -mais geïmporteerd als veevoer, maar een grote meerderheid van het Europees Parlement, uit alle partijen, sprak zich al 60 keer uit tegen nieuwe vergunningen voor de import van GGO-soja of -maisvariëteiten. De belangrijkste reden is dat het allemaal herbicide-tolerante gewassen zijn. De EU lidstaten zijn meestal te verdeeld om tot een besluit te komen, met als gevolg dat de Europese Commissie zelf beslist, en het gewas dan toch toelaat. Tenslotte, behalve wat GGO-mais productie in Spanje, is er geen noemenswaardige GGO-teelt in de EU. 19 landen, waaronder Nederland, hebben gebruik gemaakt van het 'opt-out' mechanisme, waarbij ze aangaven de GGO-gewassen die toegelaten zijn voor cultivatie, niet te willen telen.

Om de markt te kunnen veroveren met gepatenteerd GGO-zaad is het voor zadenmultinationals als Bayer, BASF, Corteva (Dow-Dupont) en Syngenta daarom van het grootste belang om van de GGO-regels af te komen: geen veiligheidstesten voor mens en milieu, geen traceerbaarheid, en zeker geen etikettering voor de consument, boer of kweker.

Op ggo-zaden zullen patenten rusten. Dat maakt eigen zaadteelt voor biologische boeren erg lastig, want ongewenste inkruising kan tot schadeclaims van de patenthouders leiden. Agrochemische bedrijven die ggo's inzetten in de landbouw om hun winsten te verhogen op kap van gezondheid en milieu.